

študentski list

Ljubljana, 17. novembra 1965
Letnik XVI. Številka 7

tribuna

Kam?

Foto: Joco Žnidaršič

moderna študentska poezija

Študentje štipendisti republiškega sekretariata za znanost in visoko šolstvo imajo štipendije za mesec november že nakazane.

Toda na (tudi že) brezupna vprašanja, ko prihajajo po denar na dekanate svojih fakultet, dobivajo odgovore: štipendij ne morete dobiti, ker banka nima denarja.

Počakajte!

In študentje čakajo, pri tem pa mislijo na tiste tisočake, s katerim bi lahko hodili kosit – če bi jih imeli.

Pa jih nimajo. Zato čakajo tudi njihovi želodci.

To je nova, neverjetno uspešna metoda varčevanja.

Slovinci,
posnemajte jo!

OSTI TEDNA

TRIDESET LET NEKE PUBLIKACIJE IN VEČ KOT TRIDESET LET PROBLEMA

V decembru letošnjega leta bo poteklo trideset let, odkar so študentje ljubljanske univerze izdali skromen zvezek z naslovom: Ljubljanska bolnica. Ta zvezek pa ni pomenil samo apela za rešitev že takrat aktualnega problema mestne bolnišnice, pač pa je pomenil več: bil je del boja proti centralističnemu Stojadinovičevemu režimu, del boja proti neurejenim razmeram stare Jugoslavije.

Potem je preteklo deset let. Medtem je prišla svetovna vojna, izvršil se je družbeno politični preobrat, v ostrem in neenakem boju z okupatorjem je padel (po statistikah) vsak deseti Jugoslovjan. V letu 1945 je življenje steklo novo pot: obnove, industrializacija, vedno večje naseljevanje v mestih... Nerešen pa je ostal problem ljubljanske bolnišnice.

V dvajsetih letih — odkar je zmagala ljudska revolucija in odkar je skrb za človeka in za človeške odnose v družbi postavljena v ospredje — se je marsikaj zgodilo. Med drugim je zrastle otroška bolnišnica, poliklinika, pa tudi nova skupščinska zgradba; večkrat so bile obnovljene razne upravne zgradbe in mesto je okrasila ogromna športna dvorana. Videli smo največjo namiznoteniško predstavo na svetu in gledali bomo elitni hokej. Sicer pa so to stare stvari... Ni treba ponavljati, da se v vseh smotno in nesmotno porabljenih investicijah ni našlo denarja za bolnišnico. Vsekakor pa se človek, v trenutku, ko se odpira žiro račun »za mestno bolnišnico«, in ko se pobirajo prispevki za gradnjo objekta, ki je že več kot trideset let eden najhujših ljubljanskih problemov, nehoti prime za glavo: kaj bo moral res — po dvajsetih letih socialistične skupnosti in svojega boja za »boljšanje osebnega standarda — delavec sam, uradnik sam, vsak član skupnosti sam v času, ko je situacija najtežja, investirati prepotrebni prispevek za objekt, ki mu bi ga bila skupnost v teh dvajsetih letih dolžna zgraditi, če bi se dosledno držala načel svoje lastne etike in svoje lastne morale?

Razumljivo je, da podpiramo akcijo (vsako akcijo) za izgradnjo bolnišnice in za humanizacijo odnosov v zdravstvu. Vendar nas čudno zadenejo podobna vprašanja. Čudno nas zadene pogled na napol zgrajeni Trg revolucije, ki bi bil sicer sijajen spomenik našemu boju za gospodarski napredek, vendar pa veliko manj pomemben kot

onkološki inštitut ter prostrana in funkcionalna bolnišnica. Danes se je dvignil glas iz množice in predlagal, naj ljudje sami plačajo bolnišnico z obveznicami za Skopje. Je to resignacija nad zmožnostmi skupnosti? Čas je tak, da človek tega ne bi napravil iz samega navdušenja.

Večkrat se očita mladim ljudem nespoštovanje vrednot in žrtev revolucije. Toda kaj ni dejstvo, da je dobil problem ljubljanske bolnišnice danes tako in v tem pomenu novo dimenzijo, »kanček grenčice« v delu vseh tistih, ki so delo revolucije nadaljevali v zadnjih dvajsetih letih?

Stara Jugoslavija ni mogla urediti problema ljubljanske bolnišnice. Upravičeno ugotavljamo, da ga tudi v dvajsetih letih socializma nismo zadovoljivo rešili.

P. Vodopivec

DIŠI PO PLINU

Energetika je osnova vsakega gospodarstva. Zato je razumljivo, da se vse države in vlade intenzivno zanimajo za to področje. Pred kratkim je pisal B. Pahor iz Londona, da je angleška vlada izdala »Belo knjigo« o politiki energetike v naslednjih desetih letih. Planirajo npr. ukinitev premogovnikov, opustitev plinarn itd. Preusmeriti se nameravajo na plin in nafto (iz Afrike) ter na atomsko energijo. Poglejmo z enim samim primerom, kakšno je stanje na tem področju pri nas.

Pred kratkim je tržaški časopis »Gospodarstvo« priobčil vest, da bodo že v prihodnjem letu pričeli graditi plino-

vod od Kopra do Graza, ki bi ga kasneje podaljšali do ČSSR.

Plin bi s tankerji dovažali iz Alžira in Libije, v Kopru bi ga utekočinjali in pod pritiskom odvažali naprej. Gradnjo bi v celoti financirali Avstrijci; Jugoslavija bi odstopila le zemljišče. Mi bi izkoriščali le majhen del tega plina.

Ta vest bi sama ob sebi ne bila nič posebnega. Mnogo gospodarskih projektov grade in jih še bodo. Vendar je to poseben primer. Vsi vemo, da smo se (oziroma so se) odločili graditi ogromen objekt za vplinjavanje lignita v

Velenju z zelo ambicioznim omrežjem cevovodov.

Ob tem se postavlja sledeče vprašanje: ali Avstrijci ne vedo, da imamo ta objekt v načrtu? Verjetno bi jih bilo treba zainteresirati, da bi postali njegovi odjemalci. Ali pa je resnica hujša? Namreč, da je ceneje voziti (verjetno kvalitetnejši) plin iz Afrike in ga transportirati mimo naše veleplinarne v Avstrijo in ČSSR.

Ce gre za drugo možnost, moramo neusmiljeno skledati naprej. Krožijo govornice, da je za to gradnjo namenjenih mnogo milijard našega denarja in tujih kreditov. Kdo bi natančno vedel, koliko? Saj žal pri nas še ni uveljavljena navada, da bi o velikih investicijah javno razpravljali. Zato bi morali hitro ukrepati. Napraviti bi bilo treba analize, kaj bi bilo v tem položaju najmanjše zlo. Ali ne glede na ceno takoj prodati vso že nabavljeno opremo, ki menda leži na travnikih (o tem je zadnjič govoril Cule po televiziji), ali pa se sprizniti s tem, da bo novi kombinat proizvajal izgubo. Kolikor bi se odločili za drugo varianto, bi morali tudi vnaprej določiti, kdo bo to izgubo pokrival.

Lani so organizirali neke ob Jadra nu ob prisotnosti uglednih strokovnjakov in drugih uglednih ljudi simpozij o tem projektu. Mislim, da je sedaj nastopil čas za ponoven tak simpozij, ki pa bi bil lahko brez škode manj reprezentativen, zato pa odgovornejši. Razčistiti naj bi novi položaj.

Ali ne bi bili zato poklicani tudi študentje kemije?

M. N.

ZA ZDRAVJE GRE

Nenavadno zanimiva in zgovorna je ugotovitev, do katere so prišli na nedavnem sestanku OO ZK na pedagoški akademiji: nekatera delovna mesta (predvsem) na osnovnih šolah še vedno zasedajo ljudje, ki nimajo ustrezne pedagoške izobrazbe. To so »falirani« študentje aktivisti (ne samo) mladinske organizacije, ljudje s stransko strokovno izobrazbo ali celo brez nje in podobno. Diplomanti pedagoške akademije pa vedno težje najdejo delovna mesta. Seveda je tu možen odgovor: v Sloveniji manjka veliko število (okrog tisoč) prosvetnih delavcev in bolje je, da njihova mesta zasedajo manj (ali celo ne-) ustrezni ljudje, kot pa da ostanejo prazna.

Toda ta odgovor je lahko tudi nalepka za nepoučene. Če velja to za druge, zlasti odročne kraje Slovenije, tedaj verjetno ne more veljati za Ljubljano. Vendar je od vseh ljubljanskih občin edinole občina Ljubljana-Center resneje vzela problem in sklenila, da bo ponovno razpisala delovna mesta vseh tistih, ki do konca leta ne bodo opravili strokovnega izpita. Ostale ljubljanske občine so s sedanjim stanjem očitno navdse zadovoljne.

In tako je tudi prav! Vprašanje je tako ali tako, razglašeno za ne-

rešljivo, zato ne priporočamo nobenega razburjenja. Le tako je mogoče ohraniti zdravo prebavo!

BIM — BO(M)

RADOVEDNOST

»Glede na nekatera mnenja, češ da je športna dvorana spodrinila gradnjo bolj potrebnih objektov (bolnišnice), je predsednik mestnega sveta Marjan Tepina izjavil, da so gradnjo bolnišnice bolj kot pomanjkanje sredstev ovirali neprestani nesporazumi med pristojnimi (podčrtal EM). Znatna sredstva, ki so šla za športno dvo-

rano, pa bodo po besedah predsednika mestnega sveta res zavrta nekatera dela, ki jih investira mestni svet, kakor npr. preurejanje ljubljanskega gradu in nekatera druga. (Delo, petek, 5. nov. 1965: Tri milijarde in 600 milijonov)

Ob tako jasni in natančni izjavi predsednika mestnega sveta, da materialna sredstva niso igrala bistvene, temveč povsem postransko vlogo (statista) pri gradnji bolnišnice, si drznemo v imenu širše slovenske javnosti zastaviti troje vprašanj:

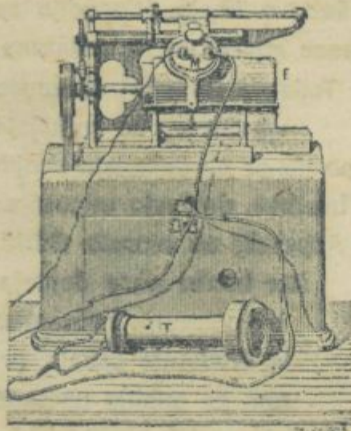
a) Kdo se skriva za tistimi subjektivnimi silami, ki niso znale doseči sporazuma za gradnjo bolnišnice?

b) Kateri so bili temeljni vzroki nesporazumov — tisti najgloblji vzroki, ki že trideset let postavljajo problem gradnje nove bolnišnice v ospredje in sejejo razdor v ljubi slovenski, vedno (razen včasih) složen narod?

c) Kdo se skriva za tistimi, ki so ta sporazum, ta edini pogoj za napredek (in gradnjo športne hale Tivoli, ki je stala 3 milijarde in 600 milijonov) dosegli? Verjetno je bil sporazum dosežen pod vplivom kakšne droge (za pomiritev), zato vljudno prosimo, da širšo javnost seznanijo s tem čudežnim zdravilom slovenskih problemov.

EM

UREDNIŠKI ODBOR:
FRANCE ANZEL (TEHNIČNI UREDNIK)
IVO MARENK
RASTKO MOČNIK (ODGOVORNI UREDNIK)
VILIBALD NOVAK (SEKRETAR)
MILAN PINTAR
DIMITRIJ RUPEL

TRIBUNA — IZDAJA UO ZSJ
— UREDNIŠTVO IN UPRAVA
TRG REVOLUCIJE 1/II — TELEFON 21-280 — TEKOČI RAČUN 503-608-72 — LETNA NAROČNINA TISOČ DINARJEV. POSAMEZEN IZVOD 40 DINARJEV — ROKOPISOV IN FOTOGRAFIJ NE VRACAMO — TISKA ČP DELU, LJUBLJANA, TOMSICEVA 1, TELEFON 23-522 — POSTNINA PLAČANA V GOTOVINI.

POJASNILO

V 4. številki Tribune je bil objavljen pod naslovom Preizkus samouprave intervju z docentom dr. Kresnikom, ki je bil napravljen že deset dni pred izidom številke in oddan v tiskarno že v petek 29. 10. 1965. Izjave, ki skušajo iz popolnoma slučajnega sovpadanja med objavo tega intervjuja in tragično smrtjo dekana medicinske fakultete, prof. dr. Borštnarja, izpeljavati »čudne« sklepe in kovati kapital zase, samo dokazujejo moralni nivo teh ljudi. Grozljive pa so metode, s katerimi poskušajo razgovor o stvarnih problemih zvrniti na stranski tir.

Uredništvo

RAZPIS NATEČAJA

Jugoslovanski odbor I. A. E. S. T. E. razpisuje natečaj za inozemske strokovne prakse v poletnih mesecih 1966 za študente strojništva, elektrotehnike, FNT, FAGG, veterine in gozdarstva. Kandidati morajo izpolnjevati sledeče pogoje:

1. da so redni študentje III. letnika v šolskem letu 1965/66 in da do sedaj niso ponavljali letnika,
  2. da so dosegli dober študijski uspeh (povprečna ocena pri izpiti 3),
  3. da so aktivni člani ZSJ in drugih organizacij,
  4. da obvladajo vsaj en tuj jezik (angleški, nemški, francoski, ruski ali italijanski),
  5. da niso starejši od 27 let.
- Izpiti iz tujih jezikov bodo predvidoma v začetku decembra. Vsa nadaljnja obvestila in gradivo dobite pri fakultetnih odborih ali pa pri pododboru I. A. E. S. T. E. Ljubljana, Trg revolucije 1/II, soba 88.

Upravni odbor JO IAESTE

ALI JE V NASELJU RES NEKAJ NAROBE?

Da je v Naselju nekaj narobe, se je že precej časa slutilo, jasnih ugotovitev pa se ni dalo dobiti. Vse je videti pravzaprav zelo urejeno. Vendar nekaj mora biti narobe. Poglejmo nekaj dejstev:

Natakarici v kavarni v zadnjem času niso hoteli izplačati rednega mesečnega dohodka, češ da bo s tem krila izgubo, ki jo je imela pri vsakodnevnem obračunu. Vse to bi bilo razumljivo in normalno: če bi ugotovljeno izgubo in škodo ugotovilo pristojno sodišče, ne pa poslovodja kavarne, ki je, mimogrede povedano, del vse obračune knjiženja in nabave. Seveda je tudi razumljivo, da on pri svojih dnevnih obračunih, za svoj čas dela v kavarni, ni imel nobenih izgub. Pri vsem tem pa je med študenti v Naselju znano, da ima taisti poslovodja tak osebni standard, da se ga v tako kratkem času z normalnimi dohodki ne da doseči. Za ilustracijo naj navedemo samo to, da si je v drugem bloku montiral precej vreden stroj, ki mu bo omogočil še nov postranski zaslužek.

Vsekakor je zanimivo, zakaj uprava Naselja o tem ne ve ali ni hotela nič vedeti.

Naslednji ne povsem normalni primer poslovanja je član kolektiva, ki v teku enega normalnega delovnika (osem ur) opravlja hkrati dve službi. Razumljivo je, da zato prejema skoraj dve vsoti mesečnega dohodka. Brez dvoma je možno, da bi se tudi v kolektivu Studentskega naselja našel kdo, ki bi bil toliko prizadeven, da bi delal za dva, čeprav v SN naploh to ni pravilo. Vprašanje pa je, zakaj v SN povezujejo dve tako odgovorni funkciji: šef kuhinje in ekonom menze. Brez dvoma je to eden izmed vzrokov, čeprav verjetno ne edini, da po Naselju kroži naslednja šala:

»Ali veš, zakaj pri kuhinji v Naselju ne goje svinj?«

»Ker so obroki hrane tako majhni, da jih ne bi imeli od česa rediti. Kadar pa so ostanki, pa so od hrane, ki jo sicer pripravijo za študente, je pa tudi svinje ne bi jedle.«

Eno od dejstev, ki se veže na zgornjo šalo, je tudi, da so letos jeseni v kuhinji delili nemajhne dobičke (v razmerju 1:10 in več — se pravi prevedeno v ljudski jezik: nekdo je dobil deset, drugi sto tisočakov); in to kljub temu, da sta Naselje in kuhinja še posebej stalno dotirana. Za primer: kosilo v SN, ki velja za prebivalce 200 din, je dejansko 40% subvencionirano. Kolega, imaš kdaj občutek, da v Naselju ješ 2 obroka za 520 din?

Logika je tu pravzaprav zelo enostavna: planiramo izgubo, ki jo krijemo z dotacijami, potem pa v okviru le-te ustvarimo nekaj sredstev, mogoče tudi na račun slabše kvalitete hrane; vse to pa kasneje prikazemo v obliki dobička, ki se seveda lahko razdeli. Kaj bi naporno razmišljali o racionalizaciji dela v kuhinji, o produktivnosti članov kolektiva itd.!

Zanimivo so tudi odnosi v kolektivu: na sestanku kolektiva SN, ki naj bi razpravljali o samoupravljanju, govori dve uri direktor, za njim diskutira nekaj minut še en član kolektiva, nakar je ta pomembni sestanek zaključen.

Za člana inventarne komisije ekonom Naselja izjavlja, da ne bo prišel v »njegov« ekonomat, kolikor časa bo on ekonom. Brez dvoma bi bilo potrebno razmisliti, kaj ga sili, da je tako nezaupljiv.

V ilustracijo odnosov v kolektivu bi bilo pomembno navesti tudi podatke o fluk-

tuaciji kadra v SN; teh pa skoraj nihče ne pozna — ve se le, da je izredno visoka.

Vse zgornje pisanje bi lahko odpadlo, če bi med letom, pa tudi leta nazaj, člani samoupravnih organov (svet naselja in upravni odbor) vedeli, da se njihovo delo ne sme zreducirati samo na sestanke. Tokrat nezaupnica predvsem študentskim predstavnikom! Postavljamo jim naslednje vprašanje: zakaj niso nikoli razmišljali o tem, da dohodki članov kolektiva naraščajo nesorazmerno z njihovo produktivnostjo. Dejstvo pa je tudi, da uprava SN ostaja za vse kritike študentov gluha. Ponavljajo se še vedno stare napake in pomanjkljivosti. Na primer: v drugem bloku že cel mesec ni nihče pogledal, kakšno je stanje sanitarnih naprav.

Ze dolgo ni nekaj v redu s sprejemanjem novih študentov v SN. Brez dvoma se vsi zavedamo, da je sprejemna komisija najbolj občutljivo področje, in zato ni mogoče razumeti, zakaj lahko sprejemna komisija sama postavlja konkretne kriterije za sprejem. Menimo, da so ti kriteriji bili sicer že večkrat prediskutirani, nikoli pa jih nismo precizirali. Hkrati pa poudarjamo, da gre tu za neke družbene kriterije, ki so poleg tega tudi stvar univerze. Ze davno bi verjetno lahko odpadel pri sprejemu kot kriterij udeležba staršev v NOB; da se razumemo: gre za otroke staršev, ki so poleg udeležbe v NOB danes sposobni tudi vzdrževati svoje otroke, ki študirajo pod istimi pogoji kot drugi. Zaradi subjektivno postavljenih kriterijev tudi sestava stanujočih študentov ne ustreza strukturi študentov na univerzi in to ne po materialnem, ne po študijskem kriteriju.

Ivo Marenk

Opomba pisca: Zaradi situacije ter dejstva, da je uprava SN že dajala izjave, in to preden se je o tem pisalo v Tribuni, preko drugih časopisov, pisec meni, da je ravnal prav, ko je o stanju v SN povprašal predvsem zainteresirane prebivalce. To pa pomeni, da naj bi bil pričujoči članek le uvod v širše razprave za razčiščevanje situacije.

OB KLICU PO STROKOVNJAKIH

Danes na univerzi veliko poudarjamo, da je nujno oblikovati in v takoiimenovano »praksu« uvajati strokovnjake, ki bojo sposobni dvigniti našo produkcijo na svetovno raven. Obenem pa ugotavljamo, da ta »praksa« ne sprejema strokovnjakov razširjenih rok — tako da nekateri odhajajo celo v inozemstvo, drugi pa dobivajo neustrezno zaposlitev (nekaj fascinantnih podatkov o tem smo objavili v članku Praksa potrebuje strokovnjake — resnica ali farsa, Tribuna št. 6). Ob tej ugotovitvi se je rodil klic po uvajanju strokovnjakov v produkcijo, za katerega se zdi, da so si ga zavestne sile vzele za parolo v zdajšnjih prizadevanjih ob gospodarski reformi.

Za to parolo so razvili kar celo teorijo: »praksa« zato ne sprejema strokovnjakov, ker je struktura produkcije taka, da jih ne potrebuje oziroma da jim ne nudi ustrezne zaposlitve. Zdi se, da ta teorija implicira tudi sodbo, da vzdržujejo zastarelo strukturo produkcije nekateri posamezniki, ki jo vodijo, nimajo pa ustrezne strokovne kvalifikacije. Sklep je logičen: s političnim pritiskom je mogoče vpeljati v produkcijo strokovnjake, ti jo bojo modernizirali, potem pa se bo »strokovnjaštvo« avtomatično reproduciralo, saj sodobna produkcija zahteva in dovoljuje samo sodobne strokovnjake.

To logično konstrukcijo sem pred kratkim obtožil, da je tehokratska. Mislim, da jo moramo nujno dopolniti s nekaterimi novimi razsežnostmi, če ne že kar prerasti — saj je v razloženih oblikah lahko resna nevarnost za naš socialistični razvoj.

Prvo, kar me pri tej konceptu preseca, je neomajno, prav mistično zaupanje v »strokovnjaštvo«; in vendar pri naših zdajšnjih strokovnjakih včasih opažamo, da si kaj neradi mažejo roke z oljem, da torej marsikateri ni preveč navdušen nad to prakso, ki ga hočemo vanjo uvesti (druga stran je rezerviranost »prakse« do intelektualnega dela, oboje pa posledica razkola, ki bom o njem pozneje pisal in ki ga obravnavani koncept ne odpravlja). Se bolj drastičen je podatek, da je nekaj tisoč visokokvalificiranih strokovnjakov iz SRS zaposlenih v inozemstvu: tam gotovo večina tudi ni zaposlena »kvalifikaciji ustrežno«! Kaj jih torej žene iz domovine? Verjetno se ne motim, če rečem: denar! Namesto komentarja retorično vprašanje: koliko strokovnjakov bi v povojnem času obnove in socialistične graditve bilo pripravljenih za denar zapustiti domovino?! — Torej je poleg strokovnosti pri človeku važno še kaj drugega!

Da ne zaidem v primitivno tarnanje, bom opozoril še na drugi vidik kritizirane parole. — Kaj pomeni zahteva, naj sposobni strokovnjaki razvijajo produkcijo? Da jo bomo dvignili na svetovno raven, da bomo kolikor mogoče sprstili trg ter delovanje tržnih zakonitosti in — in nič več! Preskočimo teoretično razpravljanje in pretehtajmo posledice te tako ozke zahteve: to pomeni, da postavljamo za temelj naše družbe tehnične zakonitosti produkcije in zakonitosti tržišča, to pa pomeni, da je gibalo in smisel človekove dejavnosti slaba po blaginji, lov za denarjem, družbeni cilj pa — standard. Kaj je torej naš cilj čisto navaden socialdemokratski kapitalizem skandinavskega tipa?! V tem primeru pa ne bomo rešili niti zdaj perečih vprašanj: če je temeljno slaba za denarjem, potem pač grem tja, kjer mi ponuja več: in — hop — spet imamo strokovnjaka v inozemstvu!

Se tretji vidik: če je temeljno tehnične zakonitosti produkcije in pa strokovnjaštvo, potem mora pač univerza ugoditi tem zahtevam in zakonitostim; torej mora univerza in vsa vrhnja stavba ustrezati zahtevam »prakse« (pa čeprav se tako moderne, avtomatizirane...). Torej mora biti vrhnja stavba odsev baze! Ne? Naj bo tudi sama aktivni činitelj? Seveda — naj bo enakovredna, toda v tej strukturi enakovredna kot partner v kupo-prodajnem odnosu! Če celotna družba sloni na takih odnosih, potem ni izjem. Sicer pa — kaj ne utemeljujemo naših zahtev za izboljšanje materialnega položaja študentov prav s takimi mešetarskimi argumenti? Samo jamčim vam, da bo v takem odnosu zmerom prevladala »baza« in bo vrhnja stavba potegnila kratko — pa če bomo verbalno še toliko pozivali k enakopravnosti.

Moja kritika je verjetno preveč jedrnata in pavšalna; naj bo taka samo uvod in poziv za razpravo. Zakaj razprava je nujna — saj vendar nočemo vzpostavljati struktur, proti katerim se boril svetovni proletarijat že več ko sto let in ki so jih tako sijajno kritizirali klasiki marksizma?!

Rastko Močnik

ZBOR TRIBUNE

Prvi letošnji zbor bralcev in sodelavcev Tribune bo v sredo, 24. novembra, ob 20.15 v menzi Studentskega naselja. Dnevni red:

1. Razprava o konceptu lista
1. Razprava o obvezni naročnini.
3. Predlogi za uredniški odbor.

Kljub temu, da statuta Tribune še zdaj nismo sprejeli, ima zbor Tribune kot posvetovalni organ vendarle že praktično legalizirano pravico, da razpravlja o konceptu, predlaga nove pravine v usmeritvi lista in da predlaga kandidate za urednike, izmed katerih potem plenum univerzitetnega odbora izvoli uredništvo Tribune.

Vabimo in pozivamo vse bralce in sodelavce Tribune, da se udeležijo zbora!

Uredništvo Tribune
Predsedstvo univerzitetnega odbora ZŠJ

OBVESTILO

V petek, 19. novembra ob 19.30 uprizori v dvorani Mestnega gledališča ljubljanskega študentovsko aktualno gledališče dramo irskega dramatika Seana O'Caseya PLUG IN ZVEZDE. Vstopnice so v prodaji pri blagajni MGL.

OBVESTILO

STUDENTSKA PLESNA SOLA PRIREJA PLESNE TEČAJE S POUKOM STANDARDNIH, LATIN-SKOAMERISKIH IN MODERNIH PLESOV. TEČAJI SO NAMENJENI PREDVSEM STUDENTOM LJUBLJANSKIH FAKULTET IN BODO V PROSTORIH SOLE NA TRGU REVOLUCIJE 1/1 PO NASLEDNJEM REDU:

NADALJEVALNI OB SREDAH, PRVA VAJA BO 17. NOVEMBRA OB 20.30.

NADALJEVALNI OB SOBOTAH, PRVA VAJA BO 20. NOVEMBRA OB 16. URI.

ZACETNI OB SOBOTAH, PRVA VAJA BO 20. NOVEMBRA OB 18.15.

VPISOVANJE IN INFORMACIJE VSAK DAN OD 12.—14. URE V PROSTORIH KLUBA IN V MENZI STUDENTSKEGA NASELJA.

France Anžel, Reber, lesorez 1962

MAX FRISCH: NAJ MI BO IME GANTENBEIN

Viači je, da imamo za naše razmere presenetljivo število prevedenih in predvajanih del Maza Frischa, po različnih cenah in v gledališčih z različnim občinstvom. 1963. leta je izšel HOMO FABER, 1964. STILLER, letos pa roman, o katerem pišem. Dve leti je, odkar smo videli v Drami ANDORRO, pa že lahko zremo, da v Mestnem gledališču ljubljanskem igrajo znamenito komedijo DON JUAN ALI LJUBEZEN DO GEOMETRIJE. Tudi teksta na knjižnih oblikah zadnjih dveh romanov poudarjata nesporno vrednost obravnavanih del, govoriča o vidnem mestu M. Frischa v literaturi sodobne Evrope, o tem, da so njegove knjige literarni dogodki, da gre za izvirno doživetje današnjega sveta, da sta pisateljjeva poglaviti odliki blesča doslednost in globoka resnoba in podobno. Sicer se o Frischu tako rekoč ne piše, imamo ga pač in lahko ga beremo. Za tak odnos so značilne izkušnje Mestne knjižnice. Skoraj nihče ne sprašuje po njegovih delih, njegovo ime še ni pojem, pa vendar so vsi primerki njegove knjig večinoma izposojeni, tako kot nekdaj izdaje nasploh.

Možna pa je prisotnost posevne drugačne — zavestne vrste. Tako, da postane literarno delo neizogiben, soustvarjač del sveta, povezano z vsem drugim. Za takšnega Frischa se moramo otresti kulturnopotršniškega odnosa, ki nam ga ponujajo slovenske izdaje. Poimenovali bi ga morali vprašanja, nedoslednosti, osnovno izhodišče pisanja, ali vsaj poskusiti to storiti. S pomočjo biografskih podatkov, s pomočjo Frischovega »Dnevnika 1946—49«, s pomočstvanji njegove; vse z namenom, čim popolneje predstaviti njegov zadnji roman.

Max Frisch se je rodil leta 1911 v Zürichu kot sin arhitekta in vnuk sedlaškega mojstra. Pravi, da je bil edini med vsemi tovarši, ki ni bral Karla Maya, pa tudi drugih knjig ne, razen Don Kihota in Koče strica Toma, ki sta mu bili neznanstvo vsi in sta zadovoljevali

vse njegove potrebe. Nenasitnejši je bil v zvezi z nogometom, pozneje pa z gledališčem. Dokler ga niso pripravili do tega, da je opravil maturo, in ga poslali na univerzo, je pisal gledališke komade in bral Ibsena. Dve leti študija je preživel poln pričakovanja, osamljen in v negotovosti. Njegov glavni predmet je bila germanistika, mikala pa ga je vrsta drugih predavanj, predvsem filozofija. Vseh teh najrazličnejših izkušenj ni bilo mogoče združiti in niti ni vedel, kako naj živi svoje življenje. Potem mu je umrl oče in dvaindvajsetletni Frisch je moral delati, da bi preživel mater in sebe. Postal je novinar, hitro in uspešno je prehodil pot od lokalne kronike do neke vrste literarnega novinarstva, ki mu je omogočilo potovati. Te vrste pisanje se mu je uprilo in takrat mu je prvič resno prišlo na misel, da je življenje lahko tudi neuspešno. Prijateljevo posojilo mu je omogočilo, da je še enkrat poskusil. Odlučil se je, da ne bo več pisal, študiral in diplomiral je arhitekturo. Med vojno je služboval v švicarski armadi, se uveljavil kot arhitekt in klub vsemu pisal. Po vojni se je odpravil na potovanja, da bi po petih letih švicarske izoliranosti in nepovezanosti videl in čutil kot sodobnik, sodobnik, ki piše iz znanosti o svoji posebni situiranosti. Tako je, kakor da mora še enkrat začeti, še enkrat odkriti svet. NAJ MI BO IME GANTENBEIN pa je najnovejša izkušnja raziskovanja iz teh izhodišč. Tako nikakor ni slučajno, da najdemo skice njegovih poznejših del, osnovne teme ali celo osebe v »DNEVNIKU 1946—49«.

1946 — v osmoli je vse, kar pišemo te dni, le obupana samoobramba, ki gre vedno in neizogibno na račun resnične; ker se tisti, ki bi hotel ostati dosleden, ne bi vrnil iz kosca — razen, če bi ga spremenil. Brecht, ki ga Frisch srečuje in občuduje, piše za to spremembo. Toda Frisch je drugače usmerjen, on ne analizira — razen morda v ANDORRI — on razkriva v domnevah, v nezaključnem, v osebnem.

Svet »Gantenbeina« ni več kaotičen. Vse brezhibno deluje, čeprav se ljudje, intelektualci tudi z levimi simpatijami, včasih spomnijo na Alžirijo, diskutirajo o bistvenih problemih in ostro obsojajo. Brez dvoma so to Švicarji, toda ne samo oni. V svet se ne prodira več, dokončnih spoznanj ni, treba se je le na primeren način vključiti in prilagoditi. Vključiti se v potrošnjo, potuješ, opremljaš si stanovanje, kadiš in piješ. Potem so tu še drugi, ki jih lahko uporabljaš na podoben način. Vse pa le ni tako preprosto. Ljudje eksistirajo, pa vendar se nimajo. Ne morejo se opredeliti, ko so opustili resnično delovanje. Tako ne morejo nikamor s svojimi izkušnjami, ki klub vsem nastajajo ob zastojih v sicer brezhibnem delovanju. Ali še drugače, ob komaj razumljivem začudenju, kakor pri Hansu-Blochovem dekletu, ker dežuje; zaradi ljubezni in ker klub vsemu živijo svoje življenje zavestno. O vseh teh izkušnjah beremo, nekdo pripoveduje, v prvi osebi ali pa tudi ne, nekdo, ki je lahko tudi neka druga oseba, Gantenbein, ki se odloči, da bo igral slepa, Enderlin, ki se ukvarja z mitologijo in ga povabi na Harvard, arhitekt Svoboda, vsi na različne načine in v različnih moških zgodbah. Roman na nek način razločno podoben »Sledem Ernesta Blocha«, pa čeprav samo po osnovni zavestnosti. Razkritje, poimenovanje takšne vrste sveta.

Ob Lili, osrednji ženski osebi, se srečamo z drugo stranjo vprašanja o osebnosti, kakor tudi že v »Dnevniku«. Ne veš, kakšna je tvoja podoba in kako se boš odvil, toda z zaključitvijo si drugih z vnaprejšnjimi podobami. In klub vsemu je podoba ženske, Lile, v tem romanu Maza Frischa takšna vnaprejšnja izgotovljena podoba, brez resničnosti drugih zgodb. Kakor na primer tudi Barbelin v ANDORRI, o kateri piše René Saurel. Teško je soditi brez predsodkov.

Nadežda Čačinovič

KNJIŽEVNE REVIEJE

Sodobnost

ŠTEVILKA 11

Prebranje začnimo tokrat s proznim delom. Nadaljevanje in konec novele Marjana Krušiča Barve tega dne me samo jasneje potrjuje v prepričanju, da so reminiscence na Hemingwaya neutajljive. Vendar pa Krušič ni obdržal enotnosti dogajanja, ker je v znano zgodbo o morju in ribah — torej v epski smisel zalviskih ljudi — vpletel drugo, retrospektivno povest. Takšno ravnanje mu je dalo, če že drugače ne, vsaj idealno priložnost, da se je oblikovno lahko oprlel asociativne tehnike, s katero je epski dogodek razpustil iz trdne organizacije. Krušiču moramo priznati spretnost opisovanja, to pa je tudi že vse dobro, kar lahko o noveli Barve tega dne zapišemo; klub temu pomeni njegova proza v pričujoči številki Sodobnosti prvo kakovost.

Ferdo Godina nam skuša povedati v svoji povesti o lutkah in ljudeh Konji na ekranu predvsem staro resnico, kako sta človek in življenje zapletena, tako zapletena, da obstoji včasih umetnost — v našem primeru filmska, ker se je Godina lotil tudi vprašanja filmskega upodabljanja — pred njima povesnih rok, nemočna. Zategadelj se umetnost raje loteva manj problematičnih in preprostejših tem o konjih. Gre torej za tezo črtico, ki je tu pa tam podkrepljena s kako kritično boudico, a se čez psihološko prikazano, malodane naravistično zgodbo povzga samo v pripovedovalni tehniki, v dokaj neurejeni kombinaciji ljudi in lutk. Lutke bi v črtici po avtorjevi zamisli prav gotovo morale imeti neki komparativno simbolni smisel, pa ga nimajo. V poskusno smer se nagiba tudi jezikovna struktura, vendar se Godini eksperiment ne v prvem ne v drugem ne obnese docela (avtorja bi opozorili, da piše slovnično narobe, kadar uporablja ob zanikanem povedku akuzativ).

Enako načelno teoretična je v svojem odlomku iz romana Zmeraj, nikoli z naslovom Sreča kot slovo od neznanega letalca tudi Mira Miheličeva. Prostor in čas njenega dogajanja sta zajeta — kaj bi pričakovali drugače — v meščanskosti. Ta prostor napolnjuje pripovedovalka z velikim svojim bežnim doživetjem pilota, ki se je bil potem ubil, kot vzporedno niti pa dodaja zgodbo svoje hišne pomočnice. Začetek in konec pričujočega odlomka oklepa celotno vmesno vsebino in sta tudi gotovo panta celotnega romana: »Sreča, si prišla k meni, da bi mi povedala, kako preprosta si in večna, kako drugačna, kakor se nam zdijo, kadar te iščemo ljudje? Odsli si, da ostaneš.« Podoben relativizem napoveduje tudi naslov romana Zmeraj, nikoli. Ne glede na to, da je Miheličeva vpeljala tokrat v roman tudi manj

aristokratsko družino, ne napoveduje odlomek za roman nič ugodnega, vsekakor nič več kot kramljanje o abstraktni sreči, in tudi kramljanje samo bo predvsem teoretično. Teorijo znajo prenarediti v umetniško življenje samo veliki umetniki.

Spis Mateta Dolca Japelle toi, Barbara je že zastavljen tako, da mimo nekaj psihologiziranja, predvsem pa lirično čustvenega sklepa ne more povedati kaj več kot bežno srečanje, spominjajoče na srednješkolsko ljubezen. Pesniški del obsega najprej ciklus Cirila Zlobca Beseda. Pesniški pretresi v njem se z nepesniško govorico komajda dajo opredeliti ali določiti. Ena resnica je nedvomna: tista latentna beseda moč, ki jo oživlja zgolj človek, ki jo sam clovek razsvetli in ji spet odvzame živost, ko mu je odsušila, tisto moč smo razvedrotili v našem vsakdanjem barantanju. Več, taista beseda je celo v rokah avtorja-poeta mrtva, neprestano mu v dlaneh umira. Vanjo pa vendar ne neha verjeti, išče jo, nenehno s temeljnim vodilom pred seboj: in na začetku je bila beseda, beseda z edimim pomenom. To iskane je pri Zlobcu herojsko in tragično hkrati, saj prostora oziroma predmeta, ki bi s svojo odzivnostjo dajala njegovemu glasu smisel in učinek, ni. Tragično pa ne do konca, ker ga nazadnje reši teorija o besedni prvotnosti: treba se je vrniti v sam izvir in znova obuditi besedo, obrniti jo z dušo in jezikom otroka.

Ne moremo zanikati, da je Zlobčev beg pred »stisko jezika«, pravzaprav njegov krčevit napor znova aktualizirati jezik, ta poglaviti človekov privilegij, da bo zagorel s prvotnim plamenom, da je ta napor eno od resnic. Takoj pa moramo opozoriti še na drugo, ki je doslej v poeziji redkeje spoznana: Zlobec vidi »krivdno« za razvedrotenje govorice v nas, ta druga resnica jo vidi v besedi sami. V besedi, ki preprosto ni več zmožna razkrievati vseh tistih funkcij, ki jih od nje pesnik terjaja. Gotovo se ne bono preveč zmotil, če zapišem, da je našel Zlobec svojim izpovedim prav ustrezno jezikovno-oblikovno strukturo: močno razvezano, a ritmično zelo razgibano formo je od začetnih nominalnih zvez prepjeljal na koncu v nabito glagolske s polnim pomenom. Takšen prehod je iz konstatacije v spoznanje oziroma voljo naraven.

Pet pesmi Toneta Kuntnerja lahko površnega bralca na prvi pogled zmotno prepričajo, da živi Kuntner v naši najnovejši poeziji tisto smer domačijske lirike, ki je ali optimistična ali pa idilična. To pa ni res. V sklepnih poantah petih pesmi (razen tretje) se namreč Kuntner krčevito otresa (saksrjne lužije in s streljenimi potezami poostruje svoje pastelne znanje. Nevarnosti pa se rešuje še s skrajnje nerazvezanim, skrcenim jezikom, ki je brez slehernih veznih ali opisnih elementov. Življenjski resničnosti se prepusča skoraj fatalistično, brez najmanjše pomisli, da ta resničnost ni ne edina ne obvezna.

Mart Ogen, ki nas zadnje čase intenzivno seznanja z zahodno poezijo, je prevedel za 11. številko Sodobnosti nekaj odlomkov iz dveh

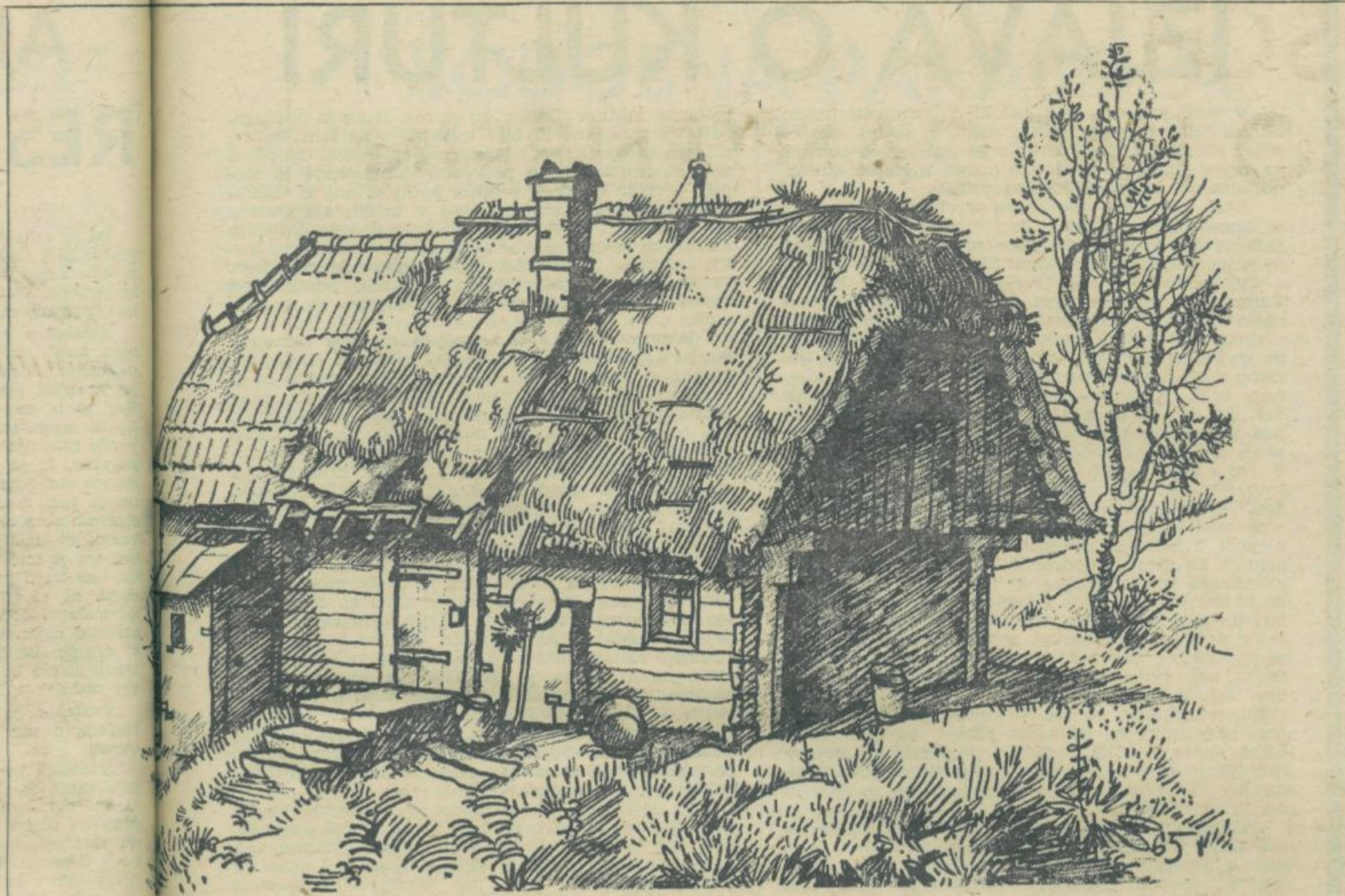
kompozicij Allena Ginsberga, sodobnega ameriškega pesnika, Tuljenje II in Kaddish. Hkrati je napisal še nazorno spremno besedo Beat generacija in njeno mesto v ameriški sedanosti in literaturi, brez katere bi Ginsbergovo poezijo težko razumeli. Opravka imamo z izrazito tendenco, radikalno angažirano in napadljivo poezijo, ki je zrasla kot odpor in upor proti do kraja porobljani ameriški družbi, pravzaprav ameriški oblastniški organizaciji policije in birokracije.

In res leži nad celotnim Ginsbergovim izpovednim kompleksom, pa naj bo še tako poetičen ali otroško zamaknjen, strašen civilizacijski »roj, ki poenostavlja in zatira vse, kar je individualno. Poezija A. Ginsberga razodeva svojevrstno stilno varianta pesniškega jezika. Kakor je deopotencializacija tega jezika očitna na prvi pogled, saj je njegova poglavitna sestavina pogovorni jezik, ki se ne brani najbolj vsakdanjih izrazov, tako vendarle ohranja jezikovni ustroj na neki višji umetni stopnji prvič skrajnje mogočnega stavčna struktura, ki za njega ogromne komplekse, drugič pa neka mladostna baročno-ekspresionistična zgovornost, vreme neustavljivega jezikovnega toka. Zategadelj nas mora poezija ameriške beat generacije zanimati že v izraznem pogledu.

Rubrika Refleksije prinaša tokrat dva izredno zanimiva in tehtna članka. Prvi je Vladimira Dedijera Pokton Rudolphu Fischer pred njegovim doprsjem v atriju dunajske univerze. Prvo nadaljevanje tega članka odkriva skrozi zgodovinarjeve oči predvsem gibanje mladobosancev ter zanimive dogodke okoli slovenske revije Preporod, njeno idejno usmerjenost itd. Avtor je pokazal, da dobro pozna ne samo zgodovino in politiko, ampak tudi kulturno zgodovino jugoslovanskih narodov, predvsem tisti del, ki je bil v njem sam udeležen.

Vasja Predan objavlja Esej o povojni slovenski dramati. (Sprejmo sporočilo nam pove, da je bil esej namenjen za uvod k izboru povojne slovenske dramatike, ki bi moral iziti pri Mladinski knjigi. Po tej formulaciji sodim, da izbor ne bo izšel. Pustimo ob strani založniško in gospodarsko politiko, ki nas pogosto presenečata, in zapišimo samo pohlevno, da bi izbor moral iziti, saj so prav sodobni dramski teksti današnjemu bralcu najtežje dostopni!) »Gre predvsem za to, da v poglavitnih konturah skiciramo osrednje razvojne težnje slovenske povojne dramatike, da si torej zgolj principialno odgovorimo na vprašanje: ali je po vojna slovenska drama odevala čas, ki se je v njem in iz njega rojevala, in če ga je, kje in kako se ji je to bolj, kje in kako manj posrečilo.« Po pregledu vseh možnosti, ki so se v slovenski povojni dramati oglašale pri tem je Predan pozoren predvsem na vsebinske in idejne vrelce ter variante, manj pa ga zanimajo stilno-oblikovne metamorfoze — od tradicionalne, ibsenške, družbenokritične in sodobne kompozitilske, filozofske in absurde drame, odgovori avtor na uvodno zastavljeno vprašanje pritrtilno.

Herman Vogel

Staničič, Domačija na Brecljevem, risba 1965

POLEMKA

RAZOL OB VPRAŠANJU O RAZKOLU

Ruplova zastavpranja o razkolu nas je navdušila, ampak pri tem, obere ogibanje vovram, ki jih »pa alienacija«, ne pristajajo na boj z ovirami samo boj proti alienaciji spremljanje, ne pa »slalom med ovirami«, kakšna postavlja.

Rupel je »v prvih načeloma«, stoji za stara nra. S tem proti načelom, ki so nujna obča, je pač ne lastne, privatne, ne načela, ampak močnejši tudi za svoj privatni uspeh v iskanju možnosti. Tudi tak privatizem odklanja.

Smo tudi pripravljeni v življenju, ki jo Rupel razlaga, da je »vse skupaj eno in isto življenje«.

Če je »individualizem« odvisno od tega, ali se s med ovirami posrečijo, potem v tem shematično nam en p o s v e d e n j e s r e d s t v a med načeloma se da res »najugodnejše svoj vek«. Toda take vrste oportunističnjama, čeprav ne trdimos: nismo tak osvobodenci, ampak »umetniški ali filozofski moralisti«.

Rupel je s tem za »slalom med ovirami« in da se za pred bojem z alienacijo, proti zgodovi spreminjanju življenja, ki ga torej jemljemo dno, določeno.

Rupel meni, da alienacija (in absurd)

samo »delo življenje plastično«, čeprav ga do loča. Tako estetsko pojmovanje alienacije (ter absurda) in s tem tudi življenja odklanjamo. Rupel oznanja, da je z preseganje absurda, da je torej tudi on proti privatizmu, poljubnosti, oportunitizmu, toda njegovo estetsko pojmovanje absurda ga privede do popolnoma deklarativnega estetskega preseganja absurda, ki je celo fasada za »slalom med ovirami« alienacije po načelu namen posvečuje sredstva.

Če vsakdo med temi ovirami išče lastno pot k osvoboditvi, potem svoje »individualne možnosti ne more napraviti za občo možnost«. (Ker ovire ostanejo, postanejo individualne možnosti obče nemožnosti.) Če pa individualna možnost objektivno ostaja obča nemožnost, potem smo »odkrili fasado« in »pokažali na preprosto bistvo«: vsaka individualna resnica, tudi umetniški odkrivanja in presega absurda, objektivno ostane individualna možnost, torej del »individualnega iskanja možnosti«, »slalama med ovirami«, zamenljiva s katerokoli drugo resnico, skupno pa jima je le to, da pri obeh namen posvečuje sredstva.

Za Rupla »najmenj ni vera«, ampak »neprestana dialektika«. Ker pa praktično pomeni dialektika premagovanje ovir, se Rupel s tem odreka življenju, spreminjanju življenja in zgodovini. Zakaj torej citira Engelsa: »Ljudje

svojo zgodovino sami ustvarjajo«, če pa je proti »premagovanju ovir, proti razvoju, proti ustvarjanju zgodovine«.

Kot da bi začutil protislovnost lastnih načel, pa začne Rupel takoj po citatu iz Engelsa oznanjati: »Umetnost se angažira v preseganju praktične absurde dejavnosti, kaže ji pot, jo opominja. Umetnost mora totalno angažirati!« Vse Ruplove deklaracije: »umetniški odkrivanja in presega absurda«, »umetnost ima nalogo preseči absurda«, »umetnost mora totalno angažirati« očitno pomenijo estetsko fasado, ki skriva »preprosto bistvo« »slalama med ovirami« po načelu namen posvečuje sredstva.

Torej lahko razširimo pojem absurda: ker »absurdnost« potiska v Ruplovo »individualno iskanje možnosti«, je ta oportunistična Ruplova vrste, ki pomeni »nič umetno« oziroma omiljeni varianti tega vprašanja »Akademik tak kakršn je — ali drugačen?«, je bil v odločitvi, da velja integracijo ohraniti v vseh v tistih oblikah, ki so posameznim tvornim skupinam potrebne, hkrati pa — v organizacijskem, pa ne le organizacijskem pomenu okrepiti samoupravne funkcije ansamblov.

»Akademikovo predstvedstvo bo odslej delovalo izključno kot forum predsednikov posameznih skupin, kar pomeni, da bodo skupine v njem realizirale tiste potrebe, ki so v njihovem neposrednem delovnem interesu. Prav gotovo je v njihovem interesu združevanje določenih finančno-knjigovodskih in managersko-prireditvenih funkcij, za katere skupine same nimajo možnosti, ne časovnih ne strokovnih. Tudi priprava prireditve na sodobnem nivoju je terja strokovno obravnavo in strokovna zagotovila, amatersko-diletanški princip, ki je bil doslej v veljavi, je zmanjšal vrednost že prenekateri prireditvi klub v njenemu odličnemu programu. Za zdaj bo funkcije strokovnih služb v združenju ansamblov opravljali profesionalni sekretar.«

Razen organizacijskih sprememb (a/namensko predsedstva, ki »ukazuje« — predsedstvo, ki združuje in je po svoji funkciji le izvršni organ, ne vodstvo; b/ uveljavljanje strokovnih služb v okviru združenja) je Akademikov plenum na svoji zadnji seji sprejel tudi skupno odločitev predstavnikov skupin, da je emotna, združena klubsko-izobraževalna dejavnost v društvu in tudi nazven, med študentovsko in ostalo mladino, zmerom bolj nujna.

Seveda pa je zgolj »izobraževalna« težnja prva načrta za klubske dejavnosti nekoliko precizna. Polno vrednost je mogoče tem dejavnostim zagotoviti samo, če bodo ustvarjalo posegale v kulturno življenje in sprosti razširševale problematiko kulturne politike in umetniške ustvarjalnosti. Razen posredovalnih funkcij si bo skušala klubska dejavnost, ki je po preselitvi študentskih organizacij v nove prostore našla svoj domcil, ustvarjati tudi take oporne točke, ki ji bodo zagotavljale izvirno, ustvarjalno delovanje.

Notranja organizacijska konsolidacija naposled morda le zagotavlja redno in umirjeno dejavnost študentskih kulturnih ansamblov in služb. Odprti pa ostajajo še vnaprejšnji problemi stalnih finančnih virov... V. K.

N. Čačinovič

UWE JOHNSON

Pred nekaj leti je pri nas precej pisalo o GRUPI 47. Hen Boll je bil sprejet z navdušenjem, izsilil H.W. Richterja in Alfreda Anderschajda prevodi Enzensbergerjevih pesmi. To je tudi vse, tako da ne poznamo ne Waalsera ne Güntherja Grassa, še manj kakršnokoli kontinuirano

spremljanje nemškega kulturnega življenja, kar ne bi bilo odveč ob precejšnjih nakladah Hansa Habeja in opaznem vplivu zahodnonemškega potrošništva.

Uwe Johnson se je priključil GRUPI v obdobju njene najizrazitejše prisotnosti v zahodnonemškem javnem življenju. Rodil se je 1934. leta na Pomorjanskem. Njegovi predniki so severnonemški in švedski kmeti. Z desetimi leti je prišel v neki nacistični internat na Poljskem, z enajstim leti pa je moral bežati v Mecklenburg. V Rostocku in Leipzig je študiral germanistiko. Svoj prvi rokopis bi moral spremljati po željah državne založbe, česar ni hotel, tako da se je 1959. preselil v Zahodni Berlin. Istega leta izidejo Domneve o Jakobu (Mutmassungen über Jakob), 1961. leta tretja knjiga o Arnimu (Das dritte Buch über Arnim), potem dobri nagrado Formentor 1962, izda zbirko novel, sedaj pa večina časopisov nemškega jezikovnega področja razpravlja o »romanu Zwei Ansichten (Dvoje mnenj)? Dva zornata kota? Dva nazora?« Razpravljaje je neizogibno že zaradi osnovne teme tega in ostalih Johnsonovih del — obstoj dveh Nemčij, obstoj zidu. Domnevo, da pomeni Johnsonov odhod iz DR Nemčije že izbrti in opredeljuje, je treba zavrniti, še več, večina njegovih zahodnonemških kritikov (W. Jens, M. Reich-Ranicki) izjavlja, da gre pravzaprav samo za eno mnenje, za vzhodno, pri čemer mu seveda ne očitajo simpatij do političnega vodstva Demokratične republike, ampak popolno »poenostavljajoče« odklanjanje zahodnonemškega načina

življenja. Oglejmo si torej Johnsonovo prvo delo.

Ze naslov pove, da gre za domneve, za raziskovanje. In ker vemo, da izrazne oblike ne morejo biti nevtralne, saj pomenijo določen način poseganja v svet in osvajanja sveta, bi bilo treba vrednotiti tudi težavnost, presenetljivost napisanega, menjava zornega kota, posebnosti sintakse, nov pomen posameznih izrazov. Mi moramo prodrati v knjigo, sodelovati, pasivnost preprosto ni mogoča.

Podobne stvari poznamo: zahteva pa aktivnosti bralca, ki lahko pomeni tako premagovanje težav razumevanja, kot tudi primeren odgovor na angažirano literaturo, je morda najsplošnejši kriterij sodobnosti, resnične ustreznosti teksta. Tako smo torej vključeni v dogajanje. Zeleničar Jakob Abs se je nekega dne v zgodnjih jutranjih urah ponesrečil pri prehodu čez tere. Bila je meglja, toda Jakob je vedno hodil čez tere na poti v službo, na poti v nadzorni stolp velike postaje. Kako to, da tega potem ni več mogel? Vprašanja ni mogoče najti v knjigi, odgovora se toliko manj. Zato pa je tu Jakob in so tu drugi, ljudje, ki odhajajo na Zahod, ljudje, ki so pripadniki tajnih služb, ljudje-socialisti, otroci, mestece in mesto, predmeti, fraze s te in z one strani. Jakob gre in Jakob se vrne. Jakob, ki je vedno hodil čez tere, se ponesreči. V megli ali zaradi nje. Zaradi spoznanja ali nespoznavnosti? In kaj bi morali storiti?

marijan štancar

moji cvetovi

Tako mi tonejo cvetovi
kot hipi v zvenenju let,
kot harfe izplitvele
nad gorečimi grobovi
ko se dan v noč odel
razsiplje v jate zoglenele.

Tako so mi koraki utonili
v baržunast slap noči
in se v molk utopili.

Lahno so vzpele se v srce
stopinje tisočeriš senc,
ko so v dušo oprle mi pete.

Kako naj bi skeleti govorili.

motto usahlim večerom

Osameli, otrdili so trhli štiri
mojega spoznanja;
poslednje vezi
zamolčanega iskanja.

Noči, noči ni,
tistih noči in večerov,
ko sem nespoznan zablodil
med nepoznane vrelce teme.

Veličastne trepetlike
mojega osenčenega obzorja...

nihče naj ne moti tišine

Ce je v nekemu hudič,
če je demonije prepoln: nihče
naj ne moti tišine.

Pustite ukletemu jekleni bič,
da ga zdrobi;
tako blodim in hočem
da molčite,
saj ste potemneli, v noč
oslepljenih oči utonili
in žgali.

Molčim.
Vase zaprt, uničeni — niče!

Z okamenelim plamenom
izbičani
se vračajo v celice.
Tišina.
Mir.
Cvetovi so upepeljeni.

ničevost

Vse kar sem ljubil
je tako ničevo,
kar sem rad imel
tatje so pobrali...
Sem izgubil pa i to malo
kar me duši
na dnu srca...

Zato se bom v svet
ponižan izgubil,
za belimi cestami
pod trnjem plotov
ob kamnu stoletja
steptano zgrudil.

Vse kar sem imel
je bilo tako malo
pa še to sem izgubil...

nevesta

Moči mi daj — moči, o veter!

Tvoj duh srce mi oklepa
in ti kot duh moj — blaženi
si tu zato, da mi v vihar
je duša oteta.

O, ti vihar, ti noč nevesta,
vseh krajev mojih
kamni so zdrobljeni
in kot starka zvesta — cesta
zgrbljena se klati v noč
nekdanja mi nevesta...

pet krokarjev

Pet krokarjev nosi krsto mojega otroštva
nad vode in ne vedo kam bi jo odložili.

Pet krokarjev s črno krsto
nad pepelom ugaslih ognjišč,
brez peruti v noč tolče z razbeljenimi kremplji.

Pet črnih, obletelih krokarjev.

Drevesa golih kostanjev so zrasla,
da s ploščatimi dlanmi priklepajo nebo
na sive skale;
mrtni krokarji vse dni nosijo votlo krsto
izgubljenih stopinj mojega otroštva
nad razpokane kamne prezira...

IZJAVA O KULTURI

V pričujočem, resda nekoliko manifestativnem članku želim pojasniti nekaj načel, ki se mi zde posebej pomembna za delovanje na kulturnem področju, nekaj misli, ki se dotikajo tudi ureditve kulturnih strani v našem študentskem listu.

Skoz zgodovino Slovencev se vleče tradicija, da so se najvažnejši dogodki znotraj slovenskega nacionalnega prostora kazali ravno na področju kulture, umetnosti. Politični programi Slovencev so se snovali v kulturniških vrstah (Prešeren, Levstik, Cankar, Vidmar) in so se z njimi večkrat prepletali. Na ta način lahko opazujemo na vseh političnih programih sledov kulturniške bojzani, v kulturnem življenju pa politične intencije. To dostikrat škodljivo (v pomenu neradikalnosti) prepletanje kulturnega in idejnega boja na Slovenskem se vleče prav v današnji čas. Zdi se, da je to tudi eden izmed aspektov na nedavno situacijo v zvezi z revijo Perspektive, ki je svoje kulturno naročilo povežala s političnimi cilji. S tem v zvezi verjetno ne bo zadosten argument, da smo Slovenci od nekdanje svoje državniško »netvornosti« in »nesposobnosti« komperzirali v kulturniških »debatah« in kulturniških »akcijah«. Slovenska nagajenost h kulturni zadostitvi prav gotovo izhaja iz nemoči na drugih področjih in iz slovenskega nacionalnega temperamenta, ki tako rad o sebi pravi, da ni manjvreden. Toda s takšno razlago ne moremo biti povsem zadovoljni. Pomisliti moramo na pogoje, ki so v naši nacionalni zgodovini botrovali takšnemu begu v kulturniške vode. Ugotoviti moramo, da so bile možnosti za odkrit politični boj največkrat zaprte in je tako kultura postala torišče političnih programov, za fasado kulturništvu so se pripravljale praktične politične akcije. Zdi se, da je treba danes nekoliko kritično pogledati na pojave takšnih »fasad«, če se zares uveljavljajo, poleg tega pa proučiti odprtost, ki bi omogočala realizacijo političnih načrtov.

Takšni pojavi po mojem prepričanju še danes obstajajo. Obstajajo z izgovorom »angažiranja« kulture, z izgovorom, da kultura ne more ostati enklava znotraj nekega živahnega družbenega dogajanja. Mislim, da angažiranje drži, da mora biti kultura v resnici nosilka naprednih teženj, da ne more ostati privilegij kulturnikov, kot zahtevajo drugi skrajneži. Mislim pa, da ne more biti otok, ki se nanj zateka preganjani ideolog. Ne more biti preteza. Prepričan sem, da je čas, da pogledamo stvar v oči in do ločimo kompetence.

Današnja samoupravna ureditev streže najpogumnejšim političnim pripombam in načrtom. V okviru le-te je politično delo zaželeno in nujno potrebno.

Neko specifikacijo, ločenost kompetenc ne gre razumeti kot zapiranje kulture v samozadovoljni kulturniški krog, niti ne pomeni razširjene verzije »umetnosti zaradi umetnosti«. Jasno je, da kultura kot odsev in tvorec družbene biti ne more ostati privilegij, enklava ali slepa ulica, s takšno »delitvijo« je akcijski radij tako kulturnega kot političnega delovanja samo razširjen, jasnejši in dostopnejši.

Zdi se mi, da je v svoji tradiciji tudi Tribuna včasih zagrešila kakšno od opisanih mistifikacij — v mislih imam kulturne strani. Kot sledi — je bila takšna situacija v nekem smislu neustrezna. Danes razpolaga Tribuna s petimi stranmi, odprtimi najrazličnejšim političnim (družbenim) problemom. Če se spomnimo zgodovinske polemike o slovenski nacionalnosti in upoštevamo, da je bila večji del zakrita s kulturniško masko, moramo ugotoviti vrsto frustracij, vrsto neuspehov zaradi neučinkovitosti taktike in sistematike pri delovanju. Danes ne smemo ponavljati napak, za katere vemo iz zgodovine — vprašanja moramo postavljati na ustreznem in uspešnem nivoju. Postavljanje na kulturniškem nivoju bi pomenilo nadaljevanje tiste slovenske tradicionalne bojzani pred izgubo nacionalnega jezika in na-

cionalne kulture. Danes, ko za tak strah ni oprijemljivejših razlogov, bi bilo vztrajanje na tem kulturniškem nivoju le podaljšanje zaslepljenosti. Moramo se otresti takšnih in podobnih kompleksov in stopiti — če je treba — v javen politični boj. S takšno zavestjo postaja kulturni boj v bistvu marginalen pojav, kulturi pa so naložene nove naloge. Najtežja naloga, ki čaka kulturne delavce, je — definirati mesto kulture v družbi, definirati odnos med umetnostjo in njenim vrednotenjem, ugotoviti odnos med umetniško »produkcijo« in auditorjevo »konsumpcijo«.

Prepričan sem, da ta odnos ni tako zamotan, kot bi ga nekateri radi zamotali. Sicer bi kazalo enkrat z anketo proučiti, katere zvrsti, kakšen slog, kakšna vrsta pisanja bralce najbolj privlači, prav lahko bi pa takšna anketa bila tudi neobjektivna. Zdi se mi, da je lahko odnos umetnina — bralec zelo enostaven. Lahko je brez posrednikov — pritrilen ali odklonilen. Lahko pa je prek kritike, prek argumentirane presoje — analitičen. Kritika večkrat odlaša z jasnimi odgovori, boji se odgovornosti. Takšna kritika je brezbarvna, slabokrvna. Mislim, da je potrebna jasna opredelitev.

V naši kulturi se pogosto slišijo kriki nihilizma in destruktivizma. Mislim, da je treba takšnim klicem zelo pozorno prisluhiti. Ti klici so zelo pogojeni z družbeno strukturo, ki jih proizvaža. Treba se je pa zavedati, da so ti klici le klici. Kaj nevarno so lahko razlage takšnih klicev, če so razlagalci ozkosrčni jezuiti. Treba je najti nekoga, ki bo te klice razumel, jih zavrnil ali pa nadaljeval prek destruktivizma v konstruktivni predlog.

Treba je vedeti, kaj hočemo, kaj pišemo, kaj afirmiramo, kaj negiramo, zakaj to počnemo. Vsako naše pisanje imej jasen smoter! Naše pisanje bodi angažirano z argumentom!

Ta načela naj bi po možnosti botrovala kulturnim stranem Tribune na njihovi poti med študente. Sicer pa bomo študentje imeli takšno Tribuno, kot jo bomo sami ustvarili. Reči: Tribuna je slaba ali me ne zanima in ostati pri takšni izjavi pomeni umik. Treba je so-delovati.

Najadekvatnejša rešitev bi bila brez dvoma originalna umetnost, proza, poezija, reprodukcije, drame... vendar je to lahko v današnji danosti le komična želja. Vseeno ostane prva naloga Tribune — beležiti in polemizirati z manifestacijami kulturnega življenja — gledališkimi predstavami, knjižnimi novostmi, koncerti, razstavami, filmom, televizijo, književnimi revijami. Prav tako je potrebno razpravljati o pojavih širšega kulturnega prostora — založniška dejavnost, dejavnost kulturnih društev, pogovori s kulturnimi delavci... Na eni strani je možno razširiti akcijski radij z vključitvijo v razprave drugih revij, z interpretacijo in predstavitevjo posebno zanimivih člankov itd. Druga integracijska stopnja je vključitev v jugoslovansko kulturno dogajanje (ponatiskovanje jugoslovanskih avtorjev, polemika z njimi). Tretja — zgolj informativna — je vključitev v poglavitne kulturne manifestacije v Evropi (premiere v glavnih gledališčih, knjižni trg, koncerti, razstave). Slednje bo dobilo v Tribuni prostor občasno — v obliki kašipota po evropskih kulturnih popriščih (kar je med drugim novost v slovenski publicistični praksi). Da se ne bi čisto odrekli prvo-bitnemu poslanstvu kulture — bomo na šesti strani vsakokrat posvetili en stolpec poeziji ali prozi. Če se bodo zadeve s prostorom spremenile, bi bilo morda prav posvetiti originalni literaturi celo stran.

Ta manifest naj služi kot uvod v razpravo o kulturni strani v Tribuni. Podoben je idealnemu načrtu — kot prazna posoda je, kateri tekočina, ki jo vlivamo vanjo, seže enkrat do polovice, enkrat do roba, včasih pa se zlije tudi kakšna kaplja čez rob. Vse je odvisno od tekočine.

Dimitrij Rupel

BIVANJE ALI NOVA TERMINOLOGIJA

Zavrgli smo življenje, nehanje in žitje,
postali nekaj smo, kar biva, BIVA,
biva svojo dano danost in prebiva
v našem bivanju, kot biva le ne-bitje.

Homo bivans

SAMOKRITIČNOST

V »Nedeljskem dnevniku« je 7. XI. 1965 pisal dr. Nebodigatreba (z imenom se popolnoma strinjam) o slovenskih univerzitetnikih. S svojim prispevkom je hotel očitno dokazati lastno tezo o tem, kako lahko v naše liste »piše že vsak pijanec takoj, ko malo bolj abstraktno misli«. Čestitam mu k samokritičnosti, obenem pa ga opozarjam, da človek, ki ni cenil samega sebe, ni bil nikoli cenjen med so-ljudmi.

dr. Bodigatreba

SODOBNA PARABOLA

Zgodilo se je. Po prvi in drugi petletki, po uspešno opravljeni maturi, po prenehanju brucovskem zelenilu je študent IV. letnika ekonomske fakultete, stara bajta in priznani lomilec ženskih src Pepe doživel tudi gospodarsko reformo. Do tu je bilo vse lepo in prav. Pepe je živel (ne bomo rekli kot bik na gmajni, niti ne kot kozel v zelniku), ampak kot dober, vesten in perspektiven član naše družbe, od katere je dobro, vestno in perspektivno še marsikaj pričakoval. In sedaj: reforma. Kot ekonomist si Pepe tega ni preveč gnal k srcu, niti ga ni preveč ganilo, ko je njegov oče, zaslužni upokojenec VII. razreda, tarnal in jadikoval, kako bo še bolj moral napletati krompir in zelje od mraka do zore. Jedel je namreč samo ponoči, da ne bi delal skomin sosedu Gusteljnu, ki je bil direktor mesarskega podjetja Jugozer in rdeče zalit kot pozni paradiznik na ljubljanskem trgu. Gustelj se je namreč zavedal, da mora biti on, to se pravi gospod direktor, prvi, ki bo že s samo pojavo delal reklamo in ugled svojemu podjetju. Elegančno in poskočno se je v pičlih petnajstih minutah skobacal iz svojega modrega rekorda, poklical ženo, da je pobrala z zadnjega sedeža nekatere malenkosti, ki so mu jih podtaknili njegovi zvesti in dobri uslužbenci, da tovariš gospod direktor niti opazili niso, nato pa je ves sijoč in hudomušen kot ponos njegovega podjetja ter zadnji in edinstveni dosežek salama kozlitis stopil čez prag svoje vile.

Kot smo že omenili, je bil Pepe z reformo v začetku še kar zadovoljen, saj so se prav njegovemu poklicu smehljali lepši časi. Toda že po nekaj dneh je skromno ugotovil, da je postavljen pred bridko resnico zakona o nezadostnih sredstvih. Spomnil se je, kako si je včasih ponavljal in gulil za izpit: »Če bi bili viri neomejeni, bi ne bilo problemov, kaj producirati, kako in za koga.« Toda uboga študentska para Pepe si je želel zvišati samo produkcijo svojega žepa. Računal je, kalkuliral, se ubadal z ekonomskimi računnicami in vedno bolj ugotavljal, da bo mesec nekoliko predolg in on nekoliko prekratek za nekaj tisočakov. Potem je bral v časopisu nov strokovni izraz: notranje rezerve. Blagovzveneče mu je donela ta beseda, za njegovo ekonomistično uho dokaj vabljivo in zdelo se mu je, da je našel tisto, kar ga je že dolgo mučilo: notranje rezerve. Da, poiskati notranje rezerve.

Začel je pri hrani. Zajtrkoval že doslej ni, da bi si odjedel kosilo ali večerjo pa bi bilo preveč okrutno za njegovo, ne preveč atletsko konstitucijo. Potem se je spomnil stanovanja, toda ko je prišel pred gospodinjno, so mu klecnile noge, ko mu je kar v isti sapi dejala, da bo moral za svojo luknjo plačati dva tisočaka več kot doslej. Ves obupan je torej Pepe našel nov izraz z negativnim predznakom — obremenjujoče notranje rezerve. Krajši je bil še za naslednja dva tisočaka. »Vsak kulturno zaveden državljan obiskuje dramo«, si je ponav-

ljal, ko se je odločal ali bi vzel abonma ali ne. Vidite, in Pepe je hotel biti zaveden in kulturni državljan, zato se je odločil, da tudi tu ne bo našel notranjih rezerv.

Tako je Pepe tuhtal, preklinjal in obupano iskal rešilni kol. In končno se mu je posvetilo. Našel je, kar je iskal. Lepo bo pisal na svoje podjetje, obrazložil delavskemu svetu svoje težave in prosil za povišanje štipendije. Oni ga bodo prav gotovo razumeli, saj podjetje gotovo lažje najde notranje rezerve kot posameznik.

Rečeno, storjeno. Pepe se je potrudil, napisal pretresljivo ganljivo pismo, da bi se zjokala sama mati zemlja, če se tudi ona ne bi zbalala za svoje notranje rezerve, saj bi ji zopet primanjkovalo vodne sile za elektriko, ga skrbno obližnil z jezikom, zalepil in ga z največjimi upi odposlal. Čakal je dan, dva, tri..., teden in približno po enem mesecu dobil pismo z naslednjo vsebino:

Spoštovani tovariši!

Na zadnji seji našega delavskega sveta z dne tega in tega smo med drugim obravnavali tudi vašo prošnjo za povišanje štipendije. Ugotovili smo, da so vse vaše trditve in obrazložitve za nas nesprejemljive. Odkrili pa smo tudi, da po vašem končanem študiju nimamo za vas ustreznega delovnega mesta, zato vam sporočamo, da vam od 1. naslednjega meseca ne bomo več pošiljali štipendije in si lahko brez kakršnihkoli obveznosti do nas poiščete novega štipenditorja. Skratka: s skromnimi besedami — ne po-

trebujemo vas, vašo štipendijo pa bomo odslej označili kot delček naših notranjih rezerv.

S tovariškimi pozdravi!

za delavski svet njegov predsednik:

Jaka Potlačen

Tedaj se je Pepetu stermilo pred očmi. Besnel je, preklinjal in izrekel svojemu stricu, ki mu je pred leti kot ena večjih živin v podjetju pripravil štipendijo, ves register najmilejših slovenskih izbrank. Ta pa ga ni mogel slišati, saj je že nekaj mesecev tičal zaradi nekih neporavnanih računov v preiskovalnem zaporu.

Vidite, tako se je končalo s Pepetom. Toda on ne bi bil Pepe in Pepe ne bi bil on, če bi obupal. Zadnjič sem ga srečal na ulici. Smejal se mi je in me povabil na silce krepkega. Dejal je, da je iskal štipendijo. Ni je dobil. Študij je obesil na klin in sedaj samo še čaka, kdaj bo odšel delat v tujino. Pravi, da je včasih rad pomagal zidarjem in se ne boji zgrabit za delo, pa tudi državi hoče prinesiti kakšne devize. Srečen je in vesel, da bo lahko pomagal, čeprav po svojih skromnih močeh, da mine čas notranjih rezerv. Tako sva se razšla. On — Pepe bo že čez nekaj časa zapustil domovino in verjamem mu, da se bo čez leto dni pripeljal z novim rekordom, jaz pa bom zbiral notranje rezerve za svoj študij in kakšno kavico, kjer bom v kakšnem skritem kavarniškem kotičku prebral med drugim tudi to, da stane vsak študent našo skupnost nekaj skromnih milijončkov.

TE + 7

KOMEDIJA ALI VOLITVE SVETA LETNIKA

Ni še dolgo tega, ko smo sledili načelni razpravi o potrebnosti ali ne, potrebnosti študentske organizacije v obliki, kakršna je bila doslej. Slišati je bilo argumente za in proti; kakor vemo, je ostalo pri »za«. Sedaj imamo torej organizacijo; pred kratkim časom pa sem bil priča dogodkom, ki so mi dali misliti, za koga naj ta organizacija sploh obstaja. Po imenu sodeč bi naj združevala študente, videti pa je bilo, kot da le te organizacija kaj malo briga.

V mislih imam prve sestanke svetov letnikov. Bil sem na dveh sestankih; pravzaprav le na enem, drugi se je namreč končal, preden se je sploh začel. Sestanek novincev na pravni fakulteti je bil najavljen za uro po zadnjem predavanju, komaj pa je predavatelj odšel, so študentje že drli proti vratom, proti kosilu. Nekega funkcionarka zveze študentov jim je sicer s svojim telesom (dobesedno!) skušala preprečiti namero, vendar ji to ni uspelo. Obvladal je zakon želodca.

Prizorišče drugega dejanja komedije je bilo na filozofski fakulteti, oddelek za germanistiko. Že sam začetek je bil videti »mnogo obetajoč«, saj je na sestanku od več kot 200 novincev prišlo le 28 študentov. Po kratkem uvodu je sledila glavna točka dnevnega reda: volitve sveta letnika. Funkcionarka iz višjega letnika, ki je vodila prvi sestanek, je pozvala študente, naj predlagajo kandidate za sekretarja in referente. Videti je bilo, da s tem ne bo nič, saj po desetih minutah molka in mencanja še vedno ni bilo nobenega kandidata. Prešla je kar na direktno metodo: »Ti, tam v četrti klopi, ne bi bil kar ti sekretar sveta letnika?« Prizadeti je začudeno pogledal okoli sebe, kot da se je hotel prepričati, če besede veljajo njemu in vprašal: »Kdo, jaz? Jaz ne morem, imam kot B skupino vpisano angleščino.«

Ne vem, kakšna je zveza med angleščino kot B skupino in funkcijo sekretarja letnika, prav tako ne bi hotel razpravljati o načinu volitev. Zanimivo pa je, da so se po končanih volitvah (bolje rečeno določevanju) študentje bolj razvneli. Beseda je namreč stekla o bolj praktičnih stvareh, kot je na primer način nabave učbenikov, ki jih za nemščino in angleščino ni lahko dobiti. Mislim, da ni težko uginiti, kakšno bo delo študentske organizacije na tem oddelku, pa tudi na drugih fakultetah je stanje verjetno podobno. Studentje bodo plačali članarino, dobili bodo izkaznice ZŠJ, to pa je tudi nekaj, mar ne?

mb

TRIBUNA STRAN 7

NASLOV POLJUBEN

»Tu in tam pa le dovoli, da te malo ugrizne, sicer bo ob potrpljenju in veselju pa se bo potopil!«

Sala

Pivec: »Organiziramo se zaradi tega, da hitreje in natančneje ugotovimo, katere družbene okoliščine so vzgojne, in da od teh ostro ločimo tiste okoliščine, ki so nevzgojne — zato, ker niso družbene.«

Pustimo to, kako morejo med družbenimi okoliščinami biti tudi nedružbene, in se vprašajmo, če je bila res kdajkoli organizacija osnovana za ugotavljanje in ločevanje namesto za spreminjanje. Organizirano ugotavljanje in ločevanje je bilo še vedno počasnejše in manj natančno, skratka posredno in neobjektivno, ker organizacija NI družba. Tudi družba ni organizacija, ker bi nasprotno vključevalo neenakost ljudi, kaste in hierarhijo.

Kako pa je študentska organizacija ugotavljala, se delno vidi po tem, kaj je spremenila. Spremenila je samo sebe: to pa ni več ne družbena, ne politična, ne stanovska, ne strokovna, ne sindikalna sila, kar — če že nikdar ni bila — bi morala vsaj imeti namen postati. Sedaj spada med tiste sindikate, za katere pravi Dobričanin, da se njihova vloga povečuje samo v banki. Komu naj namreč postavi svoje zahteve, proti komu naj se bori, ko je v istem razredu s svojimi delodajalci? Cemu potem: »V takšnem položaju smo študentje v izredni številki Tribune dovolj jasno navedli da smo za ceno principov (op.: Kaj

to pomeni: v njihovo škodo ali korist?) reforme pripravljeno iti s samim izvajanjem te reforme v konflikt?«

Kaj je to izvajanje? Kako, s čigavo pomočjo v konflikt? Z organizacijo, ki se smiselno ne razlikuje od Konference za družbeno aktivnost žena ali Društva rejcev mladih živali? Z ljudmi, ki jih lahko obsodijo na tri mesece pogojno, se pravi na dveletni klečeplazniški molk? Z ljudmi, ki imajo samo posvetovalno, ne pa glasovalne moči?

Na spisku kandidatov OF za prve volitve na svobodi je Sergej Kraigher kandidiral kot absolvent medicine. Ali lahko najdemo na predvolilnih plakatih danes ime nekega študenta, čeprav imajo pasivno volilno pravico že pri osemnajstih letih, kar mečemo v brk vsemu svetu? Ni ga, ker nimajo aktivne volilne pravice samoupravljavcev. Benjamin v parlamentu ima 30 let.

Udeležujejo se lahko samo nedeljskih ceremonij na referendumu, na zbor volivcev iz Ljubljane sredi tedna ne morejo, delovne skupnosti fakultet pa jih za enakopravne člane kolektiva ne priznajo, ker nimajo mezdne pogodbe. Pravzaprav tudi to ni taka ovira, kadar bi moral isti pogoj veljati za najemanje kreditov: študent je lahko posojiljemalec, ne more pa biti aktiven občan. »Toda ob tem doživimo primere, ko se naš učitelj izogibajo politični odgovornosti za usmerjanje družbe.« Je odgovornost pred študenti sploh omogočena?

Ena možnost je bila štipendiranje.

»Štipendija nam je bila ves čas simbol povezanosti s prakso.« Kje in kdaj je dala študentska organizacija iniciativo za osnovanje kluba štipendistov kake ustanove? Kateri klub je lahko posegal v urejanje podjetja?

»Ob tem spoznanju danes študentska vodstva nimajo predsodkov o ideji bančnega kreditiranja študija s stimulativnim odpisom, ker je s tem zagotovljen najširši vir sredstev.« Pravo spoznanje bodo študentska vodstva o bančnem kreditiranju dobila, ko ne bodo več študentska vodstva, ampak jim bodo na račun kreditno pridobljenega znanja plačo manjšali, ne pa večali.

Koliko je naredila študentska organizacija, da bi potreba takega kulturnega potenciala, kot je univerza, ne zastopal v parlamentu en sam človek? Kje in za koga je tistih najmanj 30.000 neaktivnih polnoletnih dijakov in študentov oddalo svoje glasovnice? V kuturnoprosvetni zbor? Ne, za SZDL. Cemu potem še ZŠJ? Da ne bi kdo to razumel kot zahtevo po večpartijski politični kampanji, moram povedati, da sem za dejansko nepartijsko, proti monopolu kogarkoli.

Zborom študentov je treba dati čimprej efektivno moč zborov volivcev. V volivni sistem za zbor parlamenta od delovnih mest je treba vključiti tudi zadnje letnike srednjih šol. Tistih nekaj študentov v občinskih skupščinah niso niti otolus, bolj pesek v oči, kajti iz upravljanja občin je nastala levica, ki ne ve, kaj dela desnica.

Ko bo to urejeno, bomo šele lahko ugotavljali in ločevali, čigava rafiniteta do univerze je veliko slabša kot pri drugih in kdo ne kaže praktično nikakršnega zanimanja za organizirano študentsko dejavnost.«

Marko Arko

ZAKAJ VČASIH MOLČIMO?

V uredništvu je padlo povelje:

— Pojdita in napišita skupek intervjujev, ki bodo pojasnjevali... Kaj bodo pojasnjevali? Kaj morajo pojasnjevali? Namreč intervjuji. S pojasnilom naju niso hoteli osrečiti. Uredniki so se le zadovoljno muzali, kot bi hoteli reči:

— Znajte se, to je vajina prva dolžnost.

In sva šla. Skozi Tivoli in padajoče listje. Kje si romantika, sva skoraj istočasno zapela. Potem sva tuhtala in premišljevala, kaj morajo intervjuji pojasniti.

Študentsko naselje je bilo najina prva smer in cilj; najino veliko upanje. Tam je tudi največ mladih ljudi skupaj. Ti bodo imeli kaj povedati.

JADRANKA TOMAŽIČ

je slušateljica tretjega letnika AGRFTV. Stanuje v Študentskem naselju, kakor še mnogo drugih.

Študentskemu naselju pravijo gnezdo mladih ljudi, kjer se lahko poleg študija opravljajo tudi bolj delikatne zadeve. Delček teh, za nekatere neobveznih zadev, je tudi morala. Ne več tista dobra, stara morala, po kateri so se ravnale naše babice. Kadar danes govorimo o morali, nimamo več ob obeh pripetih plašnic, izza katerih sramežljivo in pohotno gledajo poželjive oči. Danes se ne vihajo več vsem nosnice, če zavohajo znoj nasprotnega telesa. Marsikomu pa se še Drugi užaljeno povestijo ušesa, ko vidijo našo ljubo mladino, kako se poljublja kar na cesti, hodi iz sobe v sobo, sedi v baru ob kozarcu, včasih zapleše ples, ki spominja na nevrotično tanzanje celotnega mišičnega organizma. Odgovorni ljudje v naselju zatrjujejo, da so ti pojavi samo obrobne pomena ter da gre v veliki večini za obrekovanje in netolerantnost do studentov. Kje je potem jedro resnice?

— Kolikor je meni znano, je življenje v naselju več ali manj normalno. Povprečen študent — če neče zadostiti pogojem za bivanje v naselju — nima časa, da bi delal tisto, kar mu očitajo. Da take govornice sploh nastajajo, so pogosto krivi ljudje, ker jim malo več mladostne objektivnosti kot so je bili navajeni sami, ne gre v glavo. Če se vede ženska na javnem prostoru malo bolj svobodno, če ima za prijatelje jante in ne dekleta, kot je v veljavi po konvencionalnih normah, jo že označijo s cipo. Ker nas je v naselju zelo veliko, se te govornice kaj hitro razširijo. Zanimivo se mi zdi, da jih razširjajo predvsem ljudje iz naselja. Občutek imam, da je naselje peče malomeščansko gnezdo, kot si običajno upamo zamisljati. Izraz te malomeščanske mentalitete je tudi mišljenje, da dokler si dekleta ne poišče resnega janta, velja za neresno, potem pa ji je dovoljeno vse, pa naj počne, kar hoče.

Ta dvojna morala je za bodoče intelektualce zelo boleča.

FRANC KANTE

študira kot izredni študent pravo na ljubljanski univerzi. Po končani ekonomski srednji šoli v Ajdovščini se je zaposlil v delovni organizaciji, kjer je s pomočjo in razumevanjem podjetja poleg redne zaposlitve napravil prvo stopnjo prava. Zdaj izredno obiskuje tretji letnik. Vprašati smo ga, kako je organiziran sistem izrednega študija na Primorskem in kako se gospodarske organizacije izpopolnjujejo s kadri.

— Pred letom dni se je tudi pri nas pojavilo posebno potencirano in že skoraj prepotenino zagovarjanje izrednega študija. Vsi, ki so zagovarjali takšen sistem študija, pa niso v njem videli skritega problema, ki se v izredno močno luči pojavlja danes: da mora izredni študent, ki je redno zaposlen, vložiti ogromno fizičnih in vseh ostalih naporov, da uspe zadostiti vsem pogojem, ki so potrebni za pozitivno končanje študija.

In kaj smo s tem dobili? Cel kup ljudi z uradno diplomom, ki pa v teku študija še vseeno niso uspeli ujeti vsega znanja in se totalno posloviti od prejšnjega neustreznega načina reševanja delovnih problemov. Res je, da imajo diplomo, so pa dejansko še vedno mojstri svojih starih in danes ne več veljavnih delovnih konceptov. Če bi že pred letom upoštevali koncepcijo, da naj se pošlje acaanca na redni študij in se mu da plačo, kot jo je imel med redno zaposlitvijo, bi s tem dosegli, da bi ti delavci postali večji strokovnjaki, od katerih bi imelo podjetje večje koristi. Materialni stroški in prevelik fizični napor pa bi se s tem zmanjšali.

V Ajdovščini in Novi Gorici ti problemi v glavnem niso urejeni. Zelo redke so tiste delovne organizacije, ki pomagajo svojim izrednim študentom vsaj v mejah materialnih potreb. Redke so gospodarske organizacije, ki imajo izdelane znanstvene analize o potrebi kvalificiranih kadrov za perspektivni plan podjetja. Nepravilen je predvsem odnos vodilnih ljudi v podjetjih in kadrovske službe, ki nenačrtno rešujejo ta pereča vprašanja. Izjema je tovarna pohištva v Novi Gorici, ki ima dober izobraževalni center, organizirala je srednjo tehniško šolo — tesni oddelci in načrtno štipendira kadre na visokih šolah in fakultetah.

Kadrovske službe v podjetjih bi ta problem lahko rešile zelo preprosto. Če bi budno spremljali delo in sposobnosti posameznih članov podjetja recimo skozi obdobje dveh let, potem bi lahko ugotovili, kakšne so sposobnosti določenih članov, ki jih misli podjetje štipendirati. Na takšen način bi prišli do najboljših kadrov.

CIRIL BEZLAJ

bo se v tem študijskem letu končal študij na elektrotehniški fakulteti. Zaposlil se bo v Rušah, v tovarni dušika, od koder dobiva tudi štipendijo.

Danes se v proizvodnji vse česče zastrujejo odnosi med inženirji in delavci. Medsebojno sodelovanje in zaupanje ni najboljše in v marsikateri tovarni pride do hudih trenj. Kje so vzroki za takšno nevzdržno stanje?

— Vsa zadeva je precej komplicirana. Studentje tehniških fakultet razen dveh mesecev prakse na leto takorekoč nimajo drugega kontakta s podjetjem. In tako kasneje, ko pride mlad inženir v delovno organizacijo, nujno pride do zaostrenega odnosa na relaciji inženir-delavec. Zakaj? Za takšno stanje je več vzrokov, ki se dopolnjujejo.

Prvič: danes marsikje opravljajo inženirji delo tehnikov, ki so tako pomaknjeni na nižja delovna mesta in so bližje delavcu. Odnos tehnik-delavec je prav zaradi tega boljši in pristnejši.

Drugi problem so komunisti, ki ne hodijo dovolj med delavce in jih ne vprašujejo o njihovih življenjskih problemih in potrebah in o težavah pri delu.

Tretjič: znano je, da čim tesnejša je povezava med zaposlenimi v podjetju, tem boljši je produkcijski proces. Pri nas se kaže odmik od tega. Lep primer za to je Iskra, kjer so inženirji »zaprti« v zavodu, produkcija jih pa skoraj ne pozna.

Nadalje reputacija samega inženirja, ko pride v podjetje. Zaupanje delavcev si bo pridobil samo z znanjem na delovnem mestu in s pravilnim odnosom do delavcev.

Izboljšave? Predvsem jih vidim v večjem praktičnem znanju. Namreč, ko inženir pride v podjetje, zaradi pomanjkljive in premajhne prakse dalj časa bolj primitivno misli ob proizvodnji kot delavec. Krivda za to pade na fakultete, kjer premalo pozornosti posvečajo praksi, medtem ko so teoretične smeri postavljene suho in neživljenjsko. Ko pa prideš v proizvodnjo, se začneš spoznavati s smerti, za katere na fakulteti sploh nisi slišal.

Fakultete bi morale imeti samo teoretične predmete. Ko bi jih študent pozitivno opravil, bi šel za daljše obdobje (leto, dve) v vodeno proizvodnjo, kjer bi se pod nekakšnim mentorskim vodstvom doobra spoznal s praktičnim delom. Kasnejša vrnitev na fakulteto bi ga dokončno usposobila za strokovnjaka. Inženir bi imel večje, popolnejše in za podjetje potrebnejše praktično znanje. Zboljšali bi se tudi odnosi inženir-delavec, ki bi postali življenjski, pristnejši, bolj človeški in predvsem takšni, kot so potrebni za dober produkcijski proces.

Niso pa problemi in pomanjkljivosti samo na fakultetah in pri študijskih načrtih. Tudi celotno študentsko življenje ima pomanjkljivosti, ker ne pripomore študentu, da bi se vključil v krog celotnega družbenopolitičnega in kulturnega dogajanja.

Krivi so časniki, ki so najširši medij. Prav tu bi lahko in bi morala Tribuna odigrati večjo in pomembnejšo vlogo. Večjo vlogo bi lahko imeli tudi tovarniški listi, ki pa so v zdajšnjih oblikah, ko vanje pišejo izključno vodilni kadri, omejeni na ozek krog bralcev, medtem ko delavce prav zaradi neobravnavanja njihove problematike ne zanimajo.

Inženirji sami bi se morali dosti bolj angažirati v delovni organizaciji pri izbrazbi kadrov, kajti takšen postopek bi bil tudi za podjetje najcenejši.

BRANKO ŠLANDER

je že drugo leto član Akademskega pevskega zbora. Letos je bil z Akademikovimi umetniškimi skupinami na daljši turneji po Sovjetski zvezi.

Prav o tej turneji se še danes precej govori. In to po kuloarjih Pravilo, in to so mi tudi vsi, s katerimi sem se pogovarjal, potrdili, da je vse, kar se o njej govori, res. Pisalo se o turneji ni skoraj nič. Kar pa je bilo napisanega, je bilo prikazano nepopolno in deloma tudi neobjektivno. Vzporedno s tem se pojavlja vprašanje strukture današnjega Akademika; če namreč ta struktura še ustreza prvotnemu in osnovnemu namenu, to je širjenju kulture med študenti in vključevanju najširših študentskih množic v njegove vrste.

— Turneja je imela številčno zelo močno vodstvo. Z nami je namreč potoval kar enajstčlanski podstveni zbor, ki pa je na vsej turneji zelo slabo pel. Poleg tega so ravno oni vedno sedeli v vagonih prvega razreda, medtem ko smo se ostali ki bi morali biti zaradi stalnih nastopov spočiti, prerivali in negodovali v drugem razredu. Pri pevskem zboru smo si celo prisrbeli sami potne liste in priložili nekaj denarja. Tudi na turneji smo skrbeli zase bolj sami, kot pa naše številno vodstvo. V Sovjetski zvezi so celotno organizacijo imeli v rokah domačini.

Na banketih so naši govorniki, ki to ime komaj za služijo, vse prej ko tekoče govorili.

Se bi lahko nasteval, vendar o tem še kdaj drugič več. Današnja struktura Akademika ne ustreza več. APZ in folklorna skupina France Marolt sta kvalitetno prerastli njegov okvir, ki pa še ustreza ostalim skupinam, ki se še niso umetniško tako razvile kot prvi dve. Obema bi za njun nadaljnji umetniški in kvaliteten razvoj bolj ustrezala svobodna oblika delovanja brez patronata Akademika.

Po vrnitvi s turneje smo izgubili pevovodjo. Zagovarjal je tezo, da se naj s kulturo ukvarjajo kulturniki, z drugimi stvarmi pa drugi. Marsikomu tudi ni bil všeč njegov ostri način dela, ki pa je edini resnični porok za uspeh. Razni faktorji so pripeljali do najhujšega: iskati smo morali novega človeka, ki bo pripravljen delati z zborom in ga dostojno pripraviti na tujseto obletnico obstoja. Res, celo izstopili smo iz Akademikovega kroga, ker smo hoteli na vsak način obdržati kvaliteten in sposobnega pevovodjo. Vendar brez uspeha. Vrnili smo se. In zdaj gre spet vse po starem. Kako dolgo bo še šlo tako? Verjetno se bo enkrat za vselej ustavilo, ker se mora ustaviti. Akademik mora spremeniti lice... in ljudi, ki v njem delajo.

